

Nro. 41.

**A' FELS. CSASZAR, ÉS AP. KIRALY
KEGYELMES ENGEDELMÉBŐL.**

Indúlt Bétsből Pentéken Május 21-dik napján 1813-dik
esztendőben.

Frantzia Birodalom.

Az *Eszlingi Hertzeg* (*Massena Marsal*) a'
kit a' Tsászár mostanában *Touloni Igazgatónak*
és a' 8-adik *Katonaosztály*' vezérjének tett, oda
hagyta *Nizzát* apr. 26-odikán, hogy az újj Hí-
vatalát nyakába vegye. Elmenetekor elgyúj-
tották neki az ágyúkat, és egy, a' *Nemzetörizet*
tisztjeiből álló lovas *betsüetörizet* elkísérte a'
Megye' határáig. — (Erről az igen nevezetes
Hadvezérről az a' hír volt a' múlt télközéptáj-
ban, mintha betegségében megholt volna),

— *Párisban*' Május 6-odikán kapták meg az
első elevevaló tudósítást a' *Lützeni ütözetről*.

— *Lüttichben* ilyen értelmű tudósítás hir-
dettetetti: — Valakik magokat, 20 esztendős-

től 45-ig, elég erősnek tartják, hogy a' Vámszék-
 keknél szakasztiszséget (Brigadevorgesetzte) vál-
 laljanak, a' *Hamburgi 's Lüneburgi* Igazgatómá-
 nyoknál Hívatalt kívánóak, megkínáltatnak ez
 által, hogy magokat az *Antwerpeni* Vámszék-
 igazgatójánál mutassák be. Magokviseletekről és
 születésekről jó bizonyságlevelet tartoznak elő-
 mutatni. A' *Hamburgi* és *Lüneburgi* Igazgato-
 mányokban való Vámosok' szokott bérek 300
 livra. A' hívatalkeresők (les aspirants) 50 szá-
 zadot (centime, fél livrát) kapnak útra, minden
 frantzia mértföldre; azonkívül egy hónapi aján-
 dékbért. A' feleségeseknek otthon kell hagyni
 feleségeket és gyermekeket utóbbi végezésig. —
Páris, Apr. 20. 1813, Vámfőigazgató, *Ferrier*.

Spanyolország.

San-Felipe, Apr. 17. — Ezen a' napon írt az
Albuferai Hertzegegy levelet a' frantzia Hadmini-
 sternek, melynek a' velejét a' *Monitör* Maj. 5-ödi-
 kén előadja elég hosszason, melly erre megyenki:
 — Ez a' Marsal régen vette észre, hogy az Anglu-
 sok és Spanyolok keményen készülnek ellene.
 Elejeket vette nekik, reájok küldötte *Harispe*
 Generált apr. 11-edikén *Yeclaba*, a' *Murciai* tar-
 tományban, a' hol *Elio* 6000 emberével állott.
 Ezt megverte, 's azután *Villenanak* ment, mely-
 lyet várával együtt, felalkudás szerént, megvett.
 — Három napi tsatázásnak a' következése az,
 hogy 2700 embert, kik között 114 Tiszt van, el-
 fogott, és 900-nál többet megölt, 2 zászlót és
 2 ágyút elvett. A' tsatázás' utolsó napján, apr.
 13-adikán, 4 Tsapat a' *Harispe*' Osztályából,
 16 Tsapat ellenség ellen dolgozott *Villenában*.
 Azzal a' 4-gyel együtt, a' kik verekedtek, 11 Tsa-

pat vólt kiállítva, 40 Tsapat Anglus', Hannove-
rai', Calabriai', és Spanyol' megtámadása' várá-
sára; a' mellett, hogy az ellenség szüntelen ol-
lyan állásba húzta magát, hogy a' mi Lovassá-
gunk csak egy kardvágásra sem kapott alkalma-
tosságot. — A' mi veszteségünk mindössze 800
ember, elesett és sebes; az elsők között van
Arbot Obester: 41 emberünk esett fogságba. —
Apr. 14-edikén felvették *Villena'* váratskáját,
's régi helyekbe *Xucarba* vissza mentek serege-
ink. — *Harispe* és *Habert* Osztálygenerálokat,
Robert, *Gudin* és *Lamarque* Generálokat, *Meyer*
és *Guillemet* Oberstereket, a' kik az előrállókat
vezérelték, igen dítséri az *Albuferai* Hertzeg.

Spanyol Amerika,

Januárius' 19-edikéről érkezett *Caracasi* hírek
szerént folyvást folyt még a' kegyetlen hadako-
zás a' földlakosok és királyhoz szítók (königlich-
gesinnte) között. A' *Santa - Fei* Függetleneknek
12,000-ból álló hadserege, megvete *Coro* váro-
sát egy vérengező tsata után. A' város' vezérjét
az úttzán hurtzolták. Megvette *San - Carlost*, és
megyen, mint a' szél *Vittoriának*. A' *Caracasi*
Spanyol Főkapitány *Monteverde* a' hadserege'
eggyik részének a' vezérlését egy Spanyol tenger-
tisztnek adta által, ki a' Függetleneknek ellenek
indúlt; de a' tsoporjai közzül nagyon szöknek;
az Igazgatomány' (Regentschaft) zászlóját mind
oda haggyák. Egy valódi (ernsthaft) tsata el-
múlhatatlan; kimondhatatlan nyughatatlansággal
várják a' következéseket. — *Varinas*, *Cumana*
és *Barcelona* Tartományok, ismét haza erőltet-
ték, a' mint hallatik, a' magok' függetlensége-
ket. Az Igazgatókat akasztófára ítélték. A' 8000

emberből álló *Carthagenai* hadsereg, megvette *Santa-Marthát*, és nyomúl *Maracaybónak* szabadon. — A' *Quitoi* Függetlenek' hadserege 6000 ember, *Montufar* Gen. vezérlése alatt megyen *Peru* felé. A' *Santa-Fei* Gyűlés gyűjt egy másik hadsereget, melly magát a' *Quitoi*hoz kaptsoilja. Négy ezer *Creolenál* (otthelyben, vagy akárhol Indiákon született Spanyol fi) több sínlik a' *Caracasi*, *La-Guayrai* és *Porte-Cabello*i tömlötzökben.

Háborúi dolgok.

A' *Berlini Újjságl.* szerént, *Maj. 6.* *Berlinben* a' néprohanás' rántzbaszedésével foglalatostkodtak, délutánni 2 órakor. Minden odavaló lakost 15 esztendőstől 60-ig, rangjára, állapotjára, és hazájára való tekintet nélkül, az *apr. 21-edikén* költ, néprohanást illető *Végzés* szerént, kiraggatott levelekkel összehíttak, a' kik engedelmesen és örömmel, egész számmal előállottak, hogy az arra kirendelt *Bíztosok* által, *jövendőbeli* pajtássággoknak (*companiájoknak*) a' sorába felírassanak. — Ugyanazon *Újjságlevelekben* van még ez is: — A' néprohanást *nem szólították* még formáson össze; a' városi és házi köz és környülállás, *nints* még felbomló veszedelemben; egy *férjfi-*, és *fegyvervisgálat* fog tartatni, és reményijük hogy az által minden *berlini lakosban* meg fog erőssödni a' bizodalom, és hogy *Berlin* most és örökké, mihelyt kell, magát a' maga' meg nem győzött *oltalmazóihoz* kaptsoilja. A' *berlini néprohanást* 40,000-re teszik.

— A' *Weichsel* és *muszkahatár* között való *Igazgatományból* szedetett pótolatlegénység a'

mozgó seregekre, gyűl össze *Graudenznél*, hogy onnan a' magok' tagjaihoz mennjenek, — azt mondja a' burkus *Correspondens*.

— *Crossent* meg *Landsberget*, a' *Warthe* (vize) mellett tölöpözik körül (mit *pallisaden umgeben*), hogy az ottvaló podgyászházakat (magazinumokat) a' megeshető reátöréstől bátorságba tegyék.

— A' burkus *Corresp.* szerint, egy, *Dántzig'* környékéről írt levél azt mondja, hogy a' *Dántzigi* váróltalomból 3000 ember kirohanván *Neh-rung* felé, kezekre kerítettek egy jó forma tsorda marhát.

— A' *Szászhatárokról* azt írják, hogy a' hónap' 13-adján a' *Muszkaburkus* főtanya *Bautzenben* vólt, 's a' hadsereg a' város' környékén elfoglalt egy olyan állást, melyből vélekedni lehetett, mintha az, *nagyotska* katonadolgokra készűlne. Az ellenkező hadseregek' előrállói között folyvást esegetnek tsaták; egy nap sints, hogy a' határról ágyúdörgés ne hallana.

— *Frankfurt*, Maj. 10. — Tegnapelőtt érkezett ide, 's a' környékre 2000 Lovasság; tegnap láttuk hogy egy tsász. Őrizetbeli gyönyörű *Karabélyos* regiment, és egynéhány lántsás sereg ide bėjött. Ma is sok érkezik, a' mint mondják.

— *Gratien* Báró, *Osztálygenerál*, ma ment itt által a' *Tsászár'* főtanyájához.

— *Nürnbergből* írják, Maj. 13-adján, hogy egy hét óta, nem tsak a' városban, hanem a' körülbelől való *Megyékben* is kemény és nagy buzgósággal foly a' *Nemzetőrizet'* második rendinek az összeállítása, kik egyedül tsak az *Ország'* határát tartoznak őltalmazni, 's ha a' fe-

nyeletődzés eloszlik, az is széjjel oszlik. Önkéntállók is igen sokan jelentik magokat.

— Ámbár *Dántzig*ban nagy a' szükség; még sem gondolkozik *Rapp* Gen. a' felalkudásról. Tsudálkoznak ezen nagy lelku álhatatos kiálláson.

* * *

A' *Monitör* Maj. 8-adikán ezt írja: — A' Tsászárnékirályné, Igazgató *ÖF.* e'következő tudósítást vette a' hadseregnek Maj. 1-ső napján való állásáról:

A' Tsászár' főtanácsosa *Weisenfelsen*, a' Vicekirályé *Nierseburg*ban van; *Maison* Gen. Hálába vette magát; a' *Ragusai* Hertz. főtanácsosa *Naumburg*ban; *Bertrand* Gróf *Stossenben*; a' *Reggioi* Hertz. főtanácsosa *Jénában* volt. — Apr. 30-adikán nagy eső, Maj. 1-ső napján jobb idő volt. — Három hidat tsináltak a' *Saalen Weisenfeldnél*; *Naumburnál* is annyit, és mezei sántzokat. — 15 Gránátírost körülvett *Saalfeld* és *Jéna* között 95 burkus huszár. A' vezérjek, a' ki *Oberster* volt, ide nyargal és kiált: *Frantziák, adjátok meg magokat!* A' *Strázsamester* reá erányoz, 's leteríti hóltou a' földre. A' többi gránátíros össze szorítják magokat egymáshoz, megölnek 7 Burkust; 's a' Huszárok keményebben futottak onnan el, mint oda. — Az öreg *Örizet'* különböző csoportjai össze gyültek *Weissenfelsben*; vezérjek *Rouget* Osztálygen. — A' Tsászár, bár rossz idő volt, megvizsgált minden *Előlest* (*vorposten*); igen egészséges *ÖF.* — Az első kardvágás, mellyet ebben a' Hadszakaszban *Weimáron* elajándékoztak, *Blücher* Gen. Majornak, a' Gen. fiának a' fülét hordtael. Egy, a' 10-edik huszárregementbéli

Tanyamarsal (Marechal de Logis) tette ezt a kardvágást. A Weimári lakosok azt a jegyzést tették, hogy az 1806-beli hadszakaszban tett első kardvágást is, mely Lajos burkus Printzet megölte, ugyan ezen regementbeli egy Tanyamarsal ejtette, Saalfeldnél.

* * *

A Tsászárnékirályné, Igazgató ÖF. következő tudósításokat vett a hadsereg Maj. 2-odikán, reggeli 9 órakori fekvéséről: —

Maj. 1-ső napján lóra ült a Tsászár reggeli 9 órakor, a Moskvai Printzel és Souham Generállal együtt. A Souham Osztálya elindult annak a szép síknak, mely a Weissenfelsi tétőknél kezdődik, és az Elbéig terjed. Ez az osztály négy Kotzkalapba (quarré-ba) állott, 4 — 4 Tsapattjával, 500 lépésre egymáshoz, egyegy kotzkalap 4 ágyúval. A kotzkalapok (□-ok) mellett kiállott a Laboissiere Lovagszakassza (Cavalleriebrigade), Valmy Gróf vezérlése alatt, a ki éppen akkor érkezett meg. A Girard és Marchant Osztályai, gráditsonként egymásra következő szakaszokban, éppen úgy formálva, mint a Souham Osztálya, hátul állottak. Az Istriai Hertz Marsal, az Örizet minden lovagjával, a jobb szárnyát foglalja el. — Illyenkészület után, 11 órakor, nyomult a Moskvai Printz, egy ellenségi Lovassereg szeme láttára, mely a síkot fedezte, a Posernai szorúlat felé, előre. Fegyvermozdítás nélkül elfoglaltak egy falut. Az ellenség egy legszebb állást, a millyet csak gondolhatni, foglalt el a szorúlat tetőin; volt

neki 6 ágyúja, 3 sor Lovagja. — Az első kotzkalap nyomult által a' szorúlaton rohanólépéssel (Sturmschritt), és az egész lineán hosszason tartott kiáltással — *Éljen a' Tsászár!* A' tetőt elvették. *Souham'* Osztályának négy kotzkalapja által ment a' szorúlaton. — Most már megerősítette az ellenség magát más két Lovasosztállyal: az ágyúzás főrró vólt; az ellenség hátrált minden felé; a' *Souham'* Osztálya Lützennek fordúlt; a' *Girard'* Osztálya folytatta az útját a' *Pegaui* Országúton. A' Tsászár megakarván erősíteni ennek az utolsó Osztálynak az ágyúpadját; küldött neki az Örizettől 12 ágyút, a' maga' bajsegedelme *Drouot* Gen. vezérlése alatt; ez a' megerősítés tsudát tett. Az ellenségi lovagsorokat a' martzongótüz (kartätschenfeuer) elseprette. Azon pillantatban hozzánk nyomúl az *Alkirály* (vicekirály), *Tarenti* Hertz. vezérlése alatt való 11 dik Taggal, és a' *Lauriston* Gen. vezérlése alatt álló 5-dik Taggal *Merseburgból*. A' *Lauriston* Gen. Tagja formálta a' bal horpaszát *Merseburgtól Lipsia* felé. A' *Tarenti* Hertz. Tagja, melynél az Alkirály vólt, a' jobb horpaszát.

Meghallván az *Alkirály* a' Lützeni vidor ágyúzást, jobbra mozdúlt, és a' Tsászár tsaknem azon pillantatban *Lützenben* vólt. — A' *Marchant'* Osztálya, 's azután a' *Brenierd'* és *Ricard'* Osztályai, által vonúltak a' szorúlaton egymás után; de meg vólt már határozva a' tsata' kimenetele, mikor ezek lineába állottak.

Es így, 15,000 Lovagot, mintegy annyi Gyalogság, erről a' szép síkról elkergetett. —

Winzingerode Gen. vezérlette ezt a' 3 Osztályt mellynek eggvikét *Lanskoj* Gen. vezette: az ellenség tsak egy Osztály Gyalogságot mutatott. Megokosodván a' Weisenfelsi tsata után, és elál-mélkodván a' mi tsendesvérű menetelünkön, sehol sem mert az ellenség a' mi Gyalogságunkhoz nyúlni (*sich anzumachen*), és eltöröltetett a' mi martzongó tűzünk által. — A' mi veszteségünk 33 hólt, és 55 sebes, kik között egy Tsapatfő (*chef de bataillon*) van. Ezt a' veszteséget, mely az ellenségéhez képpest, a' ki egy nagy sereg lovon kívül 3 Oberstert, 30 Tisztet, 400 hóltat vagy sebest vesztett, rendkívül kevés: de bezzeg ama szerentsétlen történet által, a' millyenekkel a' Hábörüi Históriák tele vannak, elszakasztotta az első ágyúgolyóbis az *Istriai* Hertz. kezét, belément a' mellyébe, és leterítette a' földre. — A' puskázók után 500 lépésre ment előre, hogy a' síkot megszaguldolja. — Ezt a' Marsalt, a' kit méltán derék és igaz embernek lehet nevezni, lehetett betsűlni, mind a' maga katonai tekinteté-re és Lovagiszolgálatbeli nagy tapasztalásaira, mind az ő városi tulajdonságaira és a' Tsászárhoz való hajlandóságaira nézve. Az ő betsület' mezején esett halála irígységre méltó; úgy lepte őtet meg a' halál, hogy semmit sem kellett neki szenvedni. Ritka ember, a' kinek az elvesztése jobban meghatná a' Tsászár' szívét; a' hadsereg és az egész Ország részesek lesznek abban a' fájdalomban, a' mellyet ŐF. érzett. — Az *Istriai* Hertz. az Olaszországi első hadszakasztól fogva, azaz, 16 esztendő óta, mindég a' Tsászári Őrizetet vezérlette különböző ran-

gokban, és a' Tsászárt minden hadszakasszában, és minden ütközettjében követte.

Az ifjú katonák' tsendesvérűségek, jó hajlandóságokon és rettenthetetlenségeken álmélkodnak a' régesztendősök (veterani) és minden Tisztek; itt igazán lehet mondani, hogy a' jól formált léleknel nem az esztendők' számához mérseikli magát a' jótett (virtus).

Maj. 2-dikára viradóra Lützenben vólt az ŐF. főtanyája, az *Alkirályé Markranstädtben*; *Lauriston* Generál állott *Kiebersdorfban*; a' *Moskwai* Printz' főtanyája *Rayaban*, a' *Ragusai* Hertzegé *Posernaban*; *Bertrand* Gen. állott *Stössenben*; a' *Reggiói* Hertz. ment *Naumburnak*.

A' Dántzigi váróltalom nagy előmenetelt szerzett magának, szerentsésen kiütött, és egy, 3000-ból álló muszka Tagot elfogott. — Úgy láttszik, hogy a' Wittenbergi váróltalom sem hijába ütöttki. A' *Glogau* váróltalomtól éppen most érkezik meg egy titokbetűjü levél, mely így szóll: — Minden jól megy'; a' Muszákak egynehány próbát tettek a' vár ellen, de mindég nagy veszteséggel nyomtuk vissza; 3 — 4 ezer ember, hol több, hol kevesebb, fog körül bennünket. A' bűvó árkokat kinyitották; két nap óta kénzszerítette őket a' mi ágyúpadunk' tüze szándékjoknak felhagyására. — *Glogau*, April. 15, 1813. — *Laplane* Gen.

* * *

A' Tsásárnékirályné, Igazgató ŐF. tudósítást vett a' Tsászártól Királytól ŐFgétől a' hartzmezőről, *Lützenen* túl 2 órannyiról, Maj. 2-odi-

kán, estveli 10 órakor, a' hol a' Tsászár magát éppen egy nyugvóágyba levetette, hogy egynehány órát szenderedjen.

A' Tsászár tudósítja ÖFgét, hogy a' muszkaburkus hadseregen, melyet *Sándor* Tsászár és a' *Burkus* Király személynesen vezéreltek tellyes diadalmat vett; hogy az ütközetben 150,000 ágyúlövetnél több esett; hogy a' Tsoportok ditsősséggel fedtékbe magokat, és hogy, ámbár a' frantzia hadsereg' lovagjainak a' száma rémítő kevés (*ungeheuer gering*) vólt, azt a' Frantziákban született jó indúlat és elevenség kipótolta. — Az ellenséget keményen kergették. — Sem Marsal, sem más, a' Tsászár' Házához tartozó személy, nem esett el, se meg nem sebesítetett.

* * *

A' Monitőr, Maj. 9-edikén így szól: — A' Tsászárnékirályné, Igazgató ÖF. e' következő tudósításokat vette a' hadseregtől: —

A' *Weissenfelsi* és *Lützeni* tsaták, tsak igen fontos esek'előjátékjai vóltak. Meghalván *Sándor* Tsászár és a' *Burkus* Király, a' kik Apr. utolsó napjaiban minden erejekkel *Dresdába* megérkeztek, hogy a' frantzia hadsereg Thuringenből előnyomúlt, azt az elmerajzolatot (plánomot) készítették, hogy azzal a' Lützeni síkon támadólag megütközzenek, és útnak indúltak, hogy ezt az állást elfoglalják; de a' frantzia hadsereg, sebes mozgásaival elejeket vette azoknak: mindazáltal, még is a' magok' elmerajzolatjuk mellett maradtak, és elvégezték, hogy a' hadsereget megtámadják, hogy azt az elfoglalt helyből kinyomják.

A' frantzia hadsereg' állása Maj. 2-odikán reggeli 9 órakor e' vólt: — A' bal oldalával (nem szárnyával) az *Elsterre* támaszkodott: ezt az *Alkirály* formálta, ki az 5-ödik és 11-edik Tagot igazgatta. A' kellőközepeket *Kajánál* a' *Moskwai* Printz vezérlette. A' Tsászár a' fiatal és öreg Örizettel *Lützenben* vólt. — A' Ragusai Hertzeg állott a' *Posernai* szorúlaton, és formálta a' maga 3 Osztályaival a' jobb oldalt. Végre *Bertrand* Gen., a' ki a' 4-edik Tagot vezérelte, ennek a' szorúlatnak indúlt. Az ellenség nyomúlt előre, és által ment az *Elsteren* a' *Zwenkaui*, *Pegau*, és *Zeitzi* hídon. Minthogy Öf. reménylette, hogy az ellenség' mozgásának eleit veszi, és gondolta, hogy az tsak 3-adikon támadhat meg; parantsolta *Lauriston* Generálnak, a' kinek a' Tagja a' legszélső balszárnyat (oldal' hegyit) formálta, hogy *Lipsiára* előre nyomúlljon, hogy az ellenség' elmerajzolatitját semmivé tegye, és a' frantzia hadsereggel egy más állást foglaltasson el, mint az, a' melyben azt az ellenség találni reménylette, és a' melyben az, 2-odikon, valósággal állott is, és hogy így az ellenség' Oszlopiban zavart és rendetlenséget csináljon.

Reggeli 9 órakor, midőn Öf. Lipsia felé ágyúzást hallott, vágatva ment oda (ritt im Galopp dahin). Az ellenség óltalmazta *Lindenau* kis falut, és a' hídfejet *Lipsiánál*. Tsak azt a' pillantatot várta Öf., hogy ezekre az utólsó állásokra reárohannak, hogy a' maga egész hadseregét azon húzomba megmozdítva, *Lipsiát* támasznak tegye, az *Elster* jobb partjára által mennjen, és az ellenségnek hátúlról álljon neki: de, 10 órakor nyomúlt az ellenség hadserege sok oszlopokban, a' setét mélységből *Kaia* felé, — a' láttárség (horizon) meghomályosodott attól. —

A' végezete következik.